

Sygn. akt III KS 5/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący)
SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)
SSN Przemysław Kalinowski

Protokolant Marta Brylińska

w sprawie **Z. G.**

oskarżonego z art. 238 k.k. w zb. z art. 233 § 1a k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 14 maja 2020 r.,
skargi obrońcy oskarżonego na wyrok Sądu Okręgowego w R.
z dnia 15 listopada 2019 r., V Ka (...),
uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w K.
z dnia 1 lipca 2019 r., sygn. akt II K (...),

**1) uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w R. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym;**

**2) zarządza zwrot oskarżonemu Z. G. wniesionej opłaty od
skargi w kwocie 450 zł.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 lipca 2019 r., w sprawie II K (...), Sąd Rejonowy w K. uniewinnił Z. G. od zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 238 k.k. w zb. z art. 233 § 1a k.k. w zw. z art 118 § 2 k.k., a kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wniósł oskarżyciel publiczny. Na podstawie art. 425 § 1 i 2 k.p.k. oraz 444 k.p.k. zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść oskarżonego i powołując się na treść art. 427 § 2 k.p.k. i art. 438 pkt. 3 k.p.k. zarzucił mu błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wydania wyroku i mający wpływ na jego treść, a polegający na przyjęciu, iż analiza całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego nie daje podstaw do uznania, iż oskarżony Z. G. działał z zamiarem złożenia fałszywego zawiadomienia o przestępstwie oraz złożenia fałszywych zeznań, podczas gdy jego prawidłowa ocena dokonana zgodnie z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego prowadzi do jednoznacznie odmiennego wniosku. Podnosząc powyższe zarzuty w oparciu o treść art. 427 § 1 k.p.k. i art. 437 § 2 k.p.k. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 15 listopada 2019 r., w sprawie V Ka (...), Sąd Okręgowy w R. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w K..

Skargę na wyrok Sądu odwoławczego wniósł obrońca oskarżonego. Zarzucił w niej naruszenie przepisu art. 437 § 2 k.p.k. poprzez uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, podczas gdy Sąd Okręgowy nie wskazał jednoznacznie, że należy wydać wobec oskarżonego wyrok skazujący oraz przewidując możliwość warunkowego umorzenia postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest zasadna.

Zgodnie z art. 437 § 2 k.p.k. uchylenie przez Sąd II instancji orzeczenia i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości.

W zaskarżonym wyroku Sąd Okręgowy w R. stwierdził, że Sąd Rejonowy w K. dopuścił się błędu w ustaleniach faktycznych polegającego na przyjęciu, iż analiza całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego nie daje podstaw do uznania, iż oskarżony działał z zamiarem złożenia fałszywego zawiadomienia o przestępstwie oraz złożenia fałszywych zeznań, co w konsekwencji doprowadziło do uznania, że nie jest on sprawcą czynu zarzucanego w akcie oskarżenia. W związku z tym uchybieniem, Sąd Okręgowy w R. stwierdził, że zaskarżony wyrok należało uchylić a sprawę przekazać do ponownego rozpoznania na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k. Przedstawiając zalecenia adresowane do Sądu I instancji, Sąd odwoławczy stwierdził, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy powinien przeprowadzić postępowanie dowodowe z uwzględnieniem sformułowanych w uzasadnieniu wyroku uwag. Poza tym, Sąd odwoławczy dodał, że jeśli Sąd I instancji uzna, iż motywacja, pobudki działania oskarżonego zasługiwały na szczególne uwzględnienie, to ustawodawca przewidział takie rodzaje prawnokarnych reakcji, które te okoliczności uwzględniają. Jako przykład Sąd odwoławczy wskazał na art. 66 k.k. oraz art. 1 § 2 k.k. Pierwszy z wymienionych przepisów dotyczy przesłanek orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania, a drugi stanowi, że czyn, którego społeczna szkodliwość jest znikoma, nie stanowi przestępstwa.

Tym samym Sąd II instancji nie stwierdził, że w badanej sprawie dostrzega możliwość warunkowego umorzenia postępowania albo jego umorzenia w związku ze znikomą społeczną szkodliwością czynu. Z uzasadnienia wynika, że uczynić ma to Sąd I instancji, jeśli przeprowadzone przez ten Sąd postępowanie dowodowe pozwoli mu na uznanie, że istnieją ku temu podstawy. Tymczasem przeprowadzenie czynności dowodowych służących ustaleniu okoliczności niezbędnych dla ustalenia przesłanek warunkowego umorzenia postępowania albo stwierdzenia stopnia społecznej szkodliwości czynu należy do obowiązku sądu odwoławczego. Ustawodawca ograniczył w art. 437 § 2 k.p.k. możliwości wydania wyroku kasatoryjnego jedynie do wypadków wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. oraz do konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. Przepis art. 454 k.p.k., do którego odwołał się Sąd II instancji stanowi natomiast, że Sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w

pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono postępowanie. Skoro w przepisie tym mowa o skazaniu, to poza zakresem wynikającego z niego zakazu pozostaje decyzja tego sądu o warunkowym umorzeniu postępowania oraz o umorzeniu postępowania ze względu na znikomą społeczną szkodliwość czynu.

Taki sposób wykładni art. 454 k.p.k. był wielokrotnie prezentowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 grudnia 1994 r., II KRN 234/94, Wokanda 1995, nr 5, s. 13-15; z dnia 10 grudnia 2002 r., IV KKN 642/99, Lex nr 75499; z dnia 27 lipca 2017 r., IV KS 2/17, OSNKW 2018, z. 5, poz. 35; z dnia 18 lipca 2019 r., IV KS 25/19, Lex nr 2714724). Orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania oraz o umorzeniu postępowania ze względu na znikomą społeczną szkodliwość czynu - bez względu na przesłanki wydania tych orzeczeń - nie stanowią wyroków skazujących.

Dodać jednak należy, że Sąd Najwyższy w niektórych z tych orzeczeń uczynił zastrzeżenie, zgodnie z którym sąd odwoławczy nie powinien wydawać wyroku reformatoryjnego, jeśli wydanie wyroku warunkowo umarzającego postępowanie albo umarzającego ze względu na znikomą społeczną szkodliwość czynu mogłoby doprowadzić do naruszenia prawa oskarżonego do obrony (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 10 grudnia 2002 r., IV KKN 642/99, Lex nr 75499; 5 kwietnia 2013 r., IV KK 405/12, Lex nr 1300053). Podstawą takiego stanowiska był określony model postępowania odwoławczego, w którym przewidziano szerokie możliwości wydania wyroku kasatoryjnego. Zmiana art. 437 § 2 i art. 454 k.p.k. dokonana ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2013 poz. 1247), a obowiązująca od 1 lipca 2015 r., ograniczyła podstawy wydania wyroków kasatoryjnych. Jednocześnie w szerszym zakresie przewidziano obowiązek wydania orzeczeń reformatoryjnych. W związku z tym, że wybór między wydaniem jednego z orzeczeń przewidzianych w art. 437 k.p.k. jest obecnie ograniczony, a w konsekwencji - zgodnie z tym przepisem - sąd powinien przede wszystkim dążyć do wydania orzeczenia reformatoryjnego, to stanowisko, zgodnie z którym dokonując wyboru orzeczenia należy mieć na uwadze prawo do obrony oskarżonego, nie odpowiada treści normatywnej art. 437 i art. 454 k.p.k. Komentatorzy stwierdzają wręcz, że stanowisko, zgodnie z którym wydając inne orzeczenie niż kasatoryjne,

sąd powinien baczyć czy nie doszło do naruszenia prawa do obrony uległo dezaktualizacji (zob. D. Świecki, w: D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, Lex/el. 2019, teza 6 komentarza do art. 454 k.p.k.).

W związku z naruszeniem przez Sąd Okręgowy w R. art. 437 § 2 k.p.k. zaskarżony wyrok należało uchylić i przekazać sprawę Sądowi Okręgowemu w R. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Sąd II instancji powinien rozważyć, a jeśli zajdzie potrzeba to przeprowadzić postępowanie dowodowe mające na celu zbadanie, czy nie zachodzą postawy do warunkowego umorzenia postępowania albo do umorzenia postępowania ze względu na znikomą społeczną szkodliwość czynu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.